

Организация
Объединенных Наций по
вопросам образования,
науки и культуры

При поддержке со стороны
**Фонда ЮНЕСКО для
искоренения допинга
в спорте**

**Regional
Anti-Doping
Organization
of
Central
Asia**

R A D O C A

Допинг жана ден соолук

Допинг аныктамасы.

Допингге каршы эрежелер

Дүйнөлүк допингге каршы кодекске (Кодекс) ылайык допинг ушул Кодекстин 2.1-2.10-беренелеринде берилген допингге каршы эрежелерди бир же бир нече жолу бузуу катары аныкталат.

Кодекске мындай бузуу оң сынам гана болбой турганы жөнүндө айтылат.

Допингге каршы эрежелерди бузууга төмөндөгүлөр кирет:

- ✓ Спортчудан алынган сынамда тыюу салынган субстанциянын же анын метаболиттеринин же маркерлеринин болушу.
- ✓ Спортчунун тыюу салынган субстанцияны же тыюу салынган методду пайдалануусу же пайдалануу аракетин.
- ✓ Сынамдарды берүү процедурасынан качуу, баш тартуу же келбей коюу.
- ✓ Жайгашкан жери жөнүндө маалымат берүүнүн тартибин бузуу.
- ✓ Допинг-к з м лдүн бардык курамын бурмалоо же бурмалоо аракетин.
- ✓ Тыюу салынган субстанцияга же тыюу салынган методго ээ болуу.
- ✓ Бардык тыюу салынган субстанцияны же тыюу салынган методду жайылтуу же жайылтуу аракетин.
- ✓ Спортчуга тыюу салынган субстанцияны же тыюу салынган ыкманы дайындоо же дайындоо аракетин.
- ✓ Тең катышуу (жардам көрсөтүү, колдоо, шарт түзүү, шыкактоо, жашыруу же атайлап тең катышуунун башка түрү, анын ичинде допингге каршы эрежелерди бузуу же бузуу аракетин).
- ✓ Тыюу салынган кызматташтык (спортчунун же допингге каршы уюмдун юрисдикциясы алдында турган башка адамдын спортчунун каалаган персоналы дисквалификациялоо боюнча допингге каршы уюмдун юрисдикциясы алдына кабылганда, бул персонал менен кызматташуусу).

Допингге каршы эрежелерди бузуу каалаган ишенимдүү жолдор менен далилденет, анын ичинде лабораториялык изилдөөлөрдүн жыйынтыгы жана башка далилдер — “аналитикалык эмес” далилдер бар.

Далилдер чектөөлөрсүз, “спортчунун биологиялык паспортун” (спортчунун биологиялык параметрлерин узак убакыт аралыгында изилдөө), моюнга алууну, күбөлөрдүн көрсөтмөлөрүн жана башка ар кандай документтик далилдерди камтыйт.

Дүйнөлүк допингге каршы кодекске ылайык — ар бир спортчу мелдештердин допингге каршы эрежелерин аткарууга милдеттүү, анткени алар мелдештерди өткөрүүнүн спорттук эрежелери болуп саналат. Спортчулар бул эрежелерди мелдештерге катышуунун шарты катары кабыл алышат жана аларды сактоого милдеттүү! Допингге каршы эрежелерди билбөө үчүн спорттчу жеке жоопкерчилик тартат!

Допинг каражаттарын классификациялоо

Акыркы жылдары фармакологияны, жөн гана витаминдерди эмес, олуттуу дарыларды пайдалануу көйгөйү балдар-өспүрүмдөрдүн спорттук чөйрөсүндө башталды. Машыктыруучулар, спортчулар, ошондой эле көбүнчө ата-энелер мыкты спорттук жыйынтыктарга жетүү максатында жаш спортчуларга фармакологиялык каражаттарды пайдалана башташат. Мында спорттук жыйынтыктарды жакшыртуу үчүн колдонулган дарылар менен жаш спортчунун ден соолугуна олуттуу зыян келтирилиши мүмкүн. Аталган дарыларды колдонуунун спортчунун ден соолугу үчүн алыскы кесепеттери эреже болгондой, клиникалык практикада изилдене элек жана жаш спортчунун ден соолугуна реалдуу коркунучту жаратышы мүмкүн.

1. Анаболикалык стероиддер

Эң коркунучтуу допинг каражаттары. Кесипкөй жана сүйүүчүлөр спортунда кеңири жайылган. Дарылардын тизмеси өтө көп. Колдонуунун ар кандай жолдоруна ээ болот. Инъекция, таблеткалар, пластырлар ж.б. суу жана май негизинде болот.

Стероиддер булчуңдарды күчтүү жана чоң кылышы мүмкүн, бирок аларды колдонуунун кесепеттери ден соолук үчүн абдан кооптуу.

Өспүрүм куракта стероиддерди пайдалануунун олуттуу коркунучу жөнүндө билүү керек. Бул куракта стероиддерди пайдалануу түз таасирин тийгизе турган дене бойлук жана жыныстык жетилүү гана эмес, индивидуум менен өмүр бою кала турган көптөгөн инсандык мүнөз калыптанат.

Стероиддерди пайдаланган өспүрүмдөр агрессивдүү,

оңой дүүлүгүүчү болуп калат, мезгил-мезгили

менен депрессияга же эйфорияга

кабылышат, тез таарынышат

жана ачууланышат, чыдамы

жок, кыжырдануу

көрүнүштөрүнө ыктаган

адам болуп калат.

Экстремалдык учурларда бул

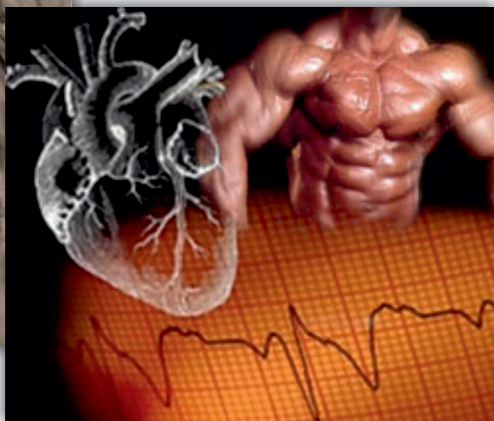
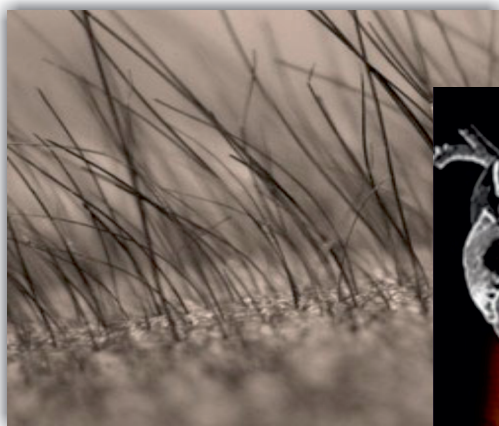
зомбулук көрсөтүүгө даяр

болууга алып келиши ыктымал.

Стероиддерди колдонууда пайда болуучу ден соолук үчүн кесепеттер:

- ✓ психологиялык көз карандылык,
- ✓ жогорку агрессивдүүлүк,
- ✓ маанайдын өйдө-ылдый болушу,
- ✓ боор оорусу,
- ✓ жүрөк-кан тамыр тутумунун оорулары,
- ✓ артериялык басымдын жогорулашы,
- ✓ акне,
- ✓ сексуалдык кыйыр таасирлери.

Анаболикалык стероиддерди колдонуу эркектерде пайда кылат:

- ✓ урук бездеринин кичирейүүсү
- ✓ сперма иштеп чыгуунун төмөндөшү
- ✓ сексуалдык куштарлыктын бузулушу

аялдарда:

- ✓ үндүн жооноюшу
- ✓ бетте жана денеде түктүн ашыкча өсүшү
- ✓ менструалдык циклдын бузулушу

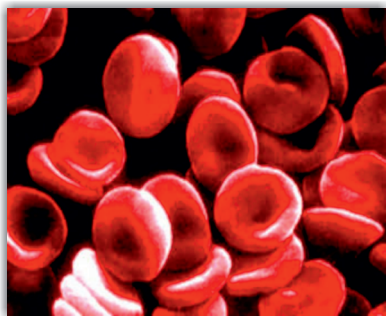
2. Өстүргүч гормондор

Өстүргүч гормондор деп аталган дарылар дагы кеңири жайылган. Бул гормондун аркасында булчуңдун көлөмү жана күчү жогорулайт, таянычкыймыл аппаратынын башка элементтери (байламталар, тарамыш, фасция, сөөктөр) чыңдалат. Бирок аны чоң адамдын пайдалануусу бутуколдун жана ар кайсы ички органдарда ткандардын өсүшүнүн улануусуна алып келет, бул табигый пропорциялардын бузулушу менен байланыштуу патологияны пайда кылат (анын ичинде жүрөк, бөйрөк, өпкө тарабында).

Ден соолукка таасири:

- ✓ аномалдуу өсүү,
- ✓ катуу баш оору,
- ✓ көрүүнүн бузулушу,
- ✓ артерия басымынын жогорулашы жана жүрөк жетишсиздигинин өрчүү тобокелдиги,
- ✓ диабет жана шишиктер,
- ✓ артрит,
- ✓ жүрөктүн кеңейиши,
- ✓ боордун жана калкан безинин функцияларынын бузулушу.

3. Эритропоэтин

Бир караганда анчалык коркунучтуу болбогон, эритропоэтин сыяктуу допинг каражаты дагы олуттуу зыян келтириши мүмкүн. Медицинада эритропоэз деген клеткаларда кислородду ташуу функциясын аткарууга жөндөмдүү жетилген эритроциттерди пайда кылууну түшүндүрөт. Кислороддун жогорку дозаларын алуунун

жыйынтыгында энергетикалык активдүүлүк, тагыраак айтканда организмдин чыдамдуулугу кескин жогорулайт. Бирок кызыл чучуктууруктуу стимуляциялоо (дал ушул жерде эритроциттер “жаралат”) убакыттын өтүшү менен анын түгөнүүсүнө жана кандын патологиясына алып келиши мүмкүн. Мындан тышкары, кызыл кан телолорунун жогорку көлөмү канды кыйла илээшкек кылат, башкача айтканда кан тамырлардын, анын ичинде жүрөктө жана мээде кан тамырлардын бүтөлүп калуу тобокелдигин жогорулатат (бул инфаркт же инсульт коркунучун жаратат).

4. Стимуляторлор

Стимуляторлор дагы спортчулардын колдонууусу үчүн тыюу салынган заттарга кирет. Стимуляторлор организмдин же анын өзүнчө тутумдарынын функцияларын күчөтөт. Бул заттардын тобу мелдештерди өткөрүү мезгилинде тыюу салынган. Бул заттардын мындай тобунун кыска мөөнөттүү таасирге ээ болушу менен байланыштуу. Стимуляциялоочу дарылар борбордук жана перифериялык нерв тутумуна таасир берет.

Стимуляторлорду колдонуунун кыйыр таасирлери төмөндөгүлөр болуп саналат:

- ✓ тынчсыздануу жана агрессия;
- ✓ суусуздануу;
- ✓ салмак жоготуу;
- ✓ организмдин терморегуляциясынын бузулушу;
- ✓ аритмия;
- ✓ жогорку басым;
- ✓ инсульттун жогорку тобокелдиги.

Бул заттардын көпчүлүгү сасык тумоого каршы дарылардын курамына кирет. Мисалы, бул заттар мурунга чачуучу спрейлердин, кулак жана көз тамчылатмаларынын курамына кириши мүмкүн. Ошондуктан каалаган дарыны колдонуу алдында спортчу ал тыюу салынган ингредиенттерди камтыбай турганын текшериши керек.

Стимулятор төмөндөгүлөрдү пайда кылууга жөндөмдүү:

- ✓ калтырак жана тремор;
- ✓ кыймылдын координациясына байланыштуу көйгөйлөр;
- ✓ жүрөктүн иштөөсүнүн тездешти;
- ✓ андан аркы коллапс жана өлүм натыйжасы менен жылуулук соккусу;
- ✓ көз карандылыктын жана психикалык бузулуулардын пайда болушу.

5. Каннабиноиддер

Спортчулардын допингге каршы эрежелерди бузуусуна байланыштуу заттардын эң кеңири жайылган түрлөрүнүн бири каннабиноиддер болуп саналат.

Каннабинноиддер төмөндөгүдөй болушат: накта (мисалы, каннабис, гашиш жана марихуана); же синтетикалык дельта-9-тетрагидроканнабинол; каннабимиметиктер, мисалы, «Spice».

Кара куурай (марихуана) 400дөн ашык химиялык заттардан турганына карабастан, акылга таасир бере турган негизги активдүү ингредиенти дельта-9-тетрагидроканнабинол — ТГК деп аталган зат болуп саналат. ТГК май клеткаларында жана мээ, жыныс органдары, өт, боор жана өпкө сыяктуу органдарда топтолот. ТГК бир аз өлчөмдөгү концентрациясы мээнин кыймылдын координациясы, үйрөнүү жана эс-тутум үчүн жооптуу участкторунда байкалат.

Көпчүлүк чегүүчү аралашмалардын курамында синтетикалык каннабиноид бар, ал таасир этүү күчү боюнча накта каннабиноиддерден күчтүү. Биринчи кезекте, чегүүчү аралашмалардын таасири психиканы өзгөртүүгө багытталган, бирок адамдын дене бой саламаттыгына алар абдан негативдүү таасир тийгизет. Мында ден соолук үчүн жалпы зыян келтире турган кесепеттерден тышкары синтетикалык каннабиноиддер көнүү функциясын күчөтөт жана андан аркы көз карандылыкка шарт түзөт.

Spice («spice» — специя, татымал) — химиялык заттарды кошуу менен, чөп түрүндө сатыкка чыгарылган, синтетикалык чегүүчү аралашмалардын бренддеринин бири. Азыркы убакта синтетикалык каннабиноиддер Spice таасир берүүчү заттары болуп саналат.

Каннабиноиддер тууралуу билүү керек: накта (мисалы, каннабис, гашиш жана марихуана) же синтетикалык дельта-9-тетрагидроканнабинол (ТГК) жана каннабимиметиктер, мисалы, Spice, JWH-O18, JWH-O73, HU-210 — ДДКА "Тыюу салынган субстанциялар жана методдор тизмесине" кирет (S8 классы) жана мелдеш мезгилинде тыюу салынган.

Бул жерде көйгөй Дүйнөлүк допингге каршы кодексстин көз карашынан алганда, мелдештен тышкаркы мезгилде баңгилер (S7 классындагы) жана каннабиноиддер тыюу салынбаганында турат. Бирок, биринчиден, мелдештен тышкаркы мезгилде баңги заттарын пайдалансаңыз, алар организмден көптө бөлүнүп чыгарылаарынан улам, алар мелдеш мезгилинде аныкталышы мүмкүн. Ал эми бул допингге каршы эрежелерди бузуу болот! Экинчиден, мелдештен тышкаркы мезгилде (жана мелдеш мезгилинде дагы!) каннабиноиддерди пайдаланып спортчу спорттук режимди бузат. Ал эми бул тартип жаза чарасына алып келет.

Мындан тышкары каннабиноиддерди өндүрүү, сактоо жана сатуу — кылмыш катары жазалана турганын эстен чыгарбоо керек.

6. Насвай

Азыркы убакта насвай жалпы жеткиликтүү зат болуп саналат, тамеки жана спирт ичимдиктеринен айырмаланып, аларды 18 жашка чыккан адамдарга гана сатууга уруксат берилет. Мындан тышкары, ал арзан баасы менен айырмаланат — анын наркы тамекиден арзан.

Насвайдын негизги компоненти жөнөкөй махорка же тамеки болуп саналат. Мурда “нас” тамеки өңдүү өсүмдүгү пайдаланылган, ал бул заттын аталышын берген. Тамекиден тышкары, насвайдын курамына өчүрүлгөн акиташ же кургак спирт, ар кандай өсүмдүктөрдүн күлү, төөнүн тезегинин же тооктун кыгынын аралашмасы, айрым учурларда — май кирет. Бул заттын курамынын өзү жийиркенүүнү жаратат. Баса, белгилей кетүүчү нерсе. Тооктун кыгы менен чарбакты сугарууда “күйүп” кете турган, өсүмдүктөрдү бузууну жокко чыгаруу үчүн, дайыма ал алдын ала суу менен аралаштырылат. Ал эми насвайдын курамына тооктун кыгы эч кандай аралаштыруусуз, “турган абалында” кошулат.

Насвайды узак колдонуу куску келүүнү, баш ооруну, ашказандын бузулушун жаратып жана эринде ыйлаакчаларды, жараларды пайда кылат.

Насвай колдонгон адамдар ашыкча дүүлүгүү, адекваттуу эмес жүрүм-турум менен айырмалана турганына көңүл буруу керек. Алар өзүн орой алып жүрүп, педагогго, машыктыруучуга же ата-энесине каяша айтышы мүмкүн.

Жакшы сатуу үчүн насвайга гашиш же башка баңги заттарын кошушат. Мындай жол менен “кынтыксыз” насвайдан башка баңгилерге акырындык менен көнүп кетүү мүмкүн.

7. Биологиялык-активдүү кошулмалар спортто

Биологиялык-активдүү кошулмалар (мындан ары — БАК) тамакка кошулма гана болуп саналат, бул дары каражаты эмес, кошумча азык, андан бир нерсе гана — зыян келтирбөө талап кылынат. Бирок азыркы убакта БАК жана спортчулар үчүн тамак коммерциялык бумга кабылууда. Продукциянын сапатына үнөмдөө менен, азыраак чыгым сарптап, көбүрөөк пайда табууну каалаган компаниялар пайда болууда.

Региондук допингге каршы уюм спортчуларга дагы, ошондой эле фитнес-клубдарда машыккан адамдарга дагы биологиялык-активдүү кошулмаларды колдонууну сунуштабайт, анткени көп учурда алардын курамына таңгакта белгиленбеген, анын ичинде тыюу салынган субстанциялар кирет.

Тигил же бул кошулманы пайдалануу алдында, алгач бул чынында зарыл экенине жана ден соолук жана спорттук карьера үчүн тобокелдик менен коштолбой турганына ынануу керек.

Спорттук тамак-аш продукцияларынын 70%га чейини жасалма экенин унутпоо керек, алардын курамында анаболикалык стероиддер, психостимуляторлор, заара чыгаруучу каражаттар жана башка сыяктуу спортто тыюу салынган заттар болушу ыктымал. Өзгөчө интернет аркылуу спорттук тамак-аш азыктарын сатып алууга кылдат мамиле кылуу керек. Көпчүлүк өлкөлөрдө өкмөт аларды өндүрүүнүн тийиштүү түрдө жөнгө салбайт. Бул дарынын курамына кирген ингредиенттер таңгакта көрсөтүлгөн заттарга шайкеш келбей калышы, допингге каршы эрежелерге ылайык тыюу салынган болушу мүмкүн экенин түшүндүрөт.

Допинг-контролдун оң жыйынтыктарынын олуттуу бөлүгү сапатсыз БАК колдонуунун кесепети болуп саналат.

Биологиялык активдүү кошулмаларга жана спорттук тамак-ашка дарыгердин кеп-кеңеши жок өз алдынча пайдаланууга боло турган, универсалдуу каражат катары мамиле кылууга болбойт. Бул ден соолук үчүн жана спорттук карьера үчүн коркунучтуу болушу ыктымал.

8. Энергетикалык суусундуктар

Энергетикалык суусундуктар же энергетиктер — сергитүүчү таасирге ээ болгон алкогольсуз суусундуктар, жаштар жана спорт менен иришкен адамдар арасында өзгөчө таанымал энергетикалык суусундуктар.

Көп жагынан энергетикалык суусундуктардын таанымалдыгы ийгиликтүү маркетингдик стратегия менен түшүндүрүлөт. Жарнама кампанияларында керектөөчүлөргө "күч-кубаттын оргушун", дене бой жана акыл күчүнүн чыңалуусун сөз кылышат. Өндүрүүчү компаниялар ири спорттук иш-чаралардын демөөрчүсү болушат. Ошентип, энерготониктерди пайдалануу жаштар арасында сергек жашоо образы, спорт, кыймыл менен байланыштырылат.

Бирок мындай суусундуктардын энергетикалык таасири — иллюзия, анткени энергетиктер өз алдынча күч-кубаттын булагы болбостон, организмдин резервдерин пайдаланат. Өндүрүүчү чыдамкайлыкты жогорулатып жана спорттук жыйынтыктарды жакшырта турганын убада кылат, муну менен катар таасир берүүчү ингредиенттер — бул кофеин жана/же анын аналогдору (таурин, глюкоуронолактон, ж.б.), кант, өсүмдүк экстракттары. Чынында алардын таасири - бул жүрөк ыргагын убактылуу тездетүү, кан басымын жогорулатуу, ошондой эле организмдин суусуздануусун пайда кылышы мүмкүн.

Пайдалануунун кооптуулугу көбүнчө өспүрүмдөр энергетиктерди алкоголь, мисалы, коктейль менен пайдалана турганында камтылган. "Арак-энергетик" — организмдин иштөөсүнө олуттуу сокку. Коктейлдин курамындагы кофеиндин ашыкча дозасы адамда мас болуу сезимин начарлатат жана алкогольду көзөмөлсүз ичүүгө алып келет, бул алкогольдук интоксикация тобокелдигин 3 эсе жогорулатат. Энергетиктерди алкоголь менен чогуу колдонуу мас болуунун өзүн эмес, мас болуу сезимин начарлатат!

Энергетикалык суусундуктар алар спорттук суусундук катары сатылса дагы, спорт менен иришүү убагында сунушталбайт. Алар чаңкоодон арылтпайт — тескерисинче, аларды машыгууга чейин, машыгуу убагында же машыккандан кийин пайдалануу организмдин суусуздануусун күчөтөт. Ошондой эле интенсивдүү күч жүктөмү убагында энергетикалык суусундуктарды ичүү жүрөк-кан тамыр тутуму менен байланыштуу көйгөйлөрдү пайда кылат.

Энергетикалык суусундуктарды көп ичүү пайда кылышы мүмкүн: кыжырдангычтык, тезден жүрөк кагышы, уйкусуздук, депрессия, маанайдын кескин өзгөрүшү ж.б. Энергетикалык суусундуктарда канттын курамы жогору болгондуктан (250 млге 9 чагым кант туура келет, салыштыруу үчүн, газдалган суусундуктун бир банкасында 6 чагым кант бар), аларды пайдалануу көптөгөн жагымсыз кесепеттерге ээ болот: тиштин эмалынын бузулушу, ашыкча салмак, ичегинин иштөөсүнүн начарлашы, ашыкча газ пайда болуу, ашказан коликтери, аллергиялык оорулар, зат алмашуунун бузулушу, боордун чоңоюшу, кант диабети. Ошондой эле энергетиктердин курамына кирген кофеин жогорку дозаларда баңги көз карандылыгына окшош, көз карандылыкты пайда кылат. Салмактын бир килограммына 150 мг дозасында кофеинди бир убакта пайдалануу — өлүмгө алып келет. Орточо алганда 250 мл көлөмүндөгү энергетиктин кичинекей банкасында 80 мг кофеин бар. Бирок көбүнчө энергетиктер 500 мл банкасында сатылат жана ага ылайык 160 мг кофеинди камтыйт.

«Тыюу салынган субстанциялардын жана методдордун тизмеси» эл аралык стандарты

Тыюу салынган субстанциялардын жана методдордун тизмеси (мындан ары - Тизме) бар — тыюу салынган субстанциялардын жана методдордун тизмеги Дүйнөлүк допингте каршы агенттик (ДДКА) тарабынан түзүлөт.

ДДКА Тыюу салынган тизмесинде спортто тыюу салынган субстанциялардын жана методдордун тизмеги берилет.

ДДКА мезгил-мезгили менен, жылына кеминде бир жолу, бул Тизмени жаңыртып турат. Жаңыланган Тизме, эреже болгондой, жыл сайын 1-январдан тартып күчүнө кирет жана бир нече ай мурда ДДКА сайтында жеткиликтүү болот.

Тыюу салынган тизмени негизги үч топко бөлүүгө болот:

1. Бардык убакта, мелдеш, ошондой эле мелдештен тышкаркы убакта тыюу салынган субстанциялар жана методдор (колдонууга уруксат берилбеген субстанциялар: анаболикалык каражаттар, стероиддер, пептиддик гормондор, өстүргүч факторлор жана ушул өңдүү субстанциялар, бета-2-агонисттер, гормоналдык антагонисттер жана модуляторлор, диуретиктер жана башка байкалбас кылуучу агенттер, кан допинги, химиялык жана физикалык манипуляциялар, ген допинги).

2. Мелдеш мезгилинде гана тыюу салынган (стимуляторлор, каннабиноиддер, глюкокортикостероиддер).

3. Спорттун өзүнчө түрлөрүндө тыюу салынган (алкоголь жана бета-блокаторлор).

Тыюу салынган субстанциялардын жана методдордун колдонуудагы версиясы ДДКА сайтында берилген:

<https://www.wada-ama.org/en/resources/science-medicine/prohibited-list>

ТҮЮУ САЛЫНГАН КАРАЖАТТАРДЫ ТЕРАПИЯЛЫК ПАЙДАЛАНУУ

Терапиялык пайдалануу боюнча эл аралык стандартка ылайык, спортчу тийиштүү допингге каршы уюмдун же эл аралык федерациянын Терапиялык пайдалануу боюнча комитети тарабынан берилген уруксат болгондо, Тыюу салынган тизмедеги каражаттарды жана методдорду пайдалануу укугуна ээ болот.

Спортчу дарыланууга укуктуу!

Эгерде Сиздин ден соолугуңуздун абалы Тыюу салынган тизмеде саналган субстанцияларды жана методдорду колдонууну талап кылса, Дүйнөлүк допингге каршы кодекске ылайык Сизге аларды терапиялык пайдаланууга (ТП) Уруксат бериши мүмкүн.

ТП карата уруксат камсыздайт:

- ✓ Сиздин тыюу алынган субстанциялар жана методдор менен документалдык ырасталган ооруларды дарылоого укугуңуз;
- ✓ ТП көрсөтүлгөн тыюу салынган субстанцияны же методдун сынамада болушу, пайдалануу, ээлик кылуу же дайындоо үчүн санкциялардан коргойт.

ТП АЛУУ ҮЧҮН ЧЕН БЕЛГИЛЕР:

- ✓ Штыюу салынган субстанцияны же методду колдонбоо ден соолуктун олуттуу начарлоосуна алып келет;
- ✓ Школдонуу спорттук жыйынтыктын жакшыруусуна алып келбейт;
- ✓ Шакылга сыярылык альтернатива жок;
- ✓ Шпайдалануу зарылчылыгы пайдалануу учурунда тыюу салынган субстанцияны же методду мурда пайдалануунун кесепети болуп саналбайт (ТП жок).

ТП КАРАТА СУРОО-ТАЛАП ДЕГЕН ЭМИ?

ТП карата уруксат алуу үчүн спортчу ТП карата суроо-талаптын формасын туура тариздеп жана тийиштүү уюмга бериши керек.

ТП карата суроо-талапта көрсөтүлөт:

Спортчу жөнүндө маалымат:

- ✓ фамилиясы жана аты, жынысы;
- ✓ байланыш маалыматтары;
- ✓ спорттун түрү/дисциплина;
- ✓ спортчунун деңгээли (эл аралык же улуттук федерацияга таандык болуу);
- ✓ Сиз дене бой мүмкүнчүлүгү чектелүү спортчу болуп саналасызбы.

Медициналык маалымат:

- ✓ кеңири диагноз;
- ✓ тыюу салынган субстанцияны же методду пайдалануу үчүн негиз.

Медициналык майда-чүйдө маалыматтар:

- ✓ тыюу салынган субстанциянын патенттелбеген аталышы;
- ✓ дозасы;
- ✓ колдонуунун жыштыгы, жолу, узактыгы;
- ✓ лабораториялык жана клиникалык изилдөөлөрдүн жыйынтыктары;
- ✓ бул суроо-талапка тиешелүү рентген жана башка сүрөттөр жана графиктер.

Суроо-талапка тиркөө керек:

- ✓ дарыгердин фамилиясын, медициналык адистигин, байланыш маалыматтарын көрсөтүү менен, дарыгер өзү кол койгон, тыюу салынган субстанцияны же методду колдонуу зарылчылыгын жана медициналык маалыматтардын ишенимдүүлүгүн ырастаган дарыгердин декларациясы;
- ✓ мурдагы суроо-талаптар, эгерде мындай болсо;
- ✓ анын жекече медициналык дайындарын ТП боюнча комиссиянын жана башка ыйгарым укуктуу адамдардын кароого уруксаты менен спортчунун декларациясы.

Спортчу ТП карата суроо-талап боюнча документтердин көчүрмөлөрүн сакташы керек. ТП карата суроо-талап берүү менен байланыштуу бардык чыгымдарды спортчу тартат.

ТП КАРАТА СУРОО-ТАЛАП БЕРҮҮНҮН МӨӨНӨТҮ:

ТП карата суроо-талап тыюу салынган субстанцияларды же методдорду колдонууда зарылчылык пайда болгондо, бирок аларды Колдонгонго ЧЕЙИН мүмкүн болуучу кыска мөөнөттө берилет. Мелдеш мезгилинде гана тыюу салынган субстанцияларды жана методдорду ТП карата суроо-талап мелдешке чейин 30 күндөн кеч эмес берилет.

ТП КАРАТА СУРОО-ТАЛАП БОЮНЧА ЧЕТИМ:

- ✓ суроо-талап алынган күндөн тартып 21 күн ичинде ТП боюнча комиссия тарабынан кабыл алынат;
- ✓ спортчуга жазуу жүзүндө кабарланат жана ADAMS тутумунда катталат;
- ✓ ТП уруксатты берүүдөн баш тартуу баш тартуунун себептерин түшүндүрмөнү камтышы керек. Спортчу тийиштүү апелляциялык органга ТИК чечимин даттанууга укуктуу.

ДДКА бардык ТИ кайра кароого укуктуу. ДДКА чечимине карата апелляция Лозанндагы Спорттук арбитраждык сотко берилет.

ТП КАРАТА УРУКСАТТЫ КИМ БЕРЕТ?

Улуттук деңгээлдеги спортчулар үчүн ТП карата Уруксатты берүү Улуттук допингге каршы уюм тарабынан же Региондук допингге каршы уюм тарабынан ишке ашырылат. Суроо-талап бекитилген формага ылайык таризделет жана ТИ боюнча комиссия (ТИК) тарабынан каралат. ТП карата Уруксат анда көрсөтүлгөн мөөнөт ичинде гана жана көрсөтүлгөн субстанцияларга жана методдорго карата катуу аныкталган дозаларда гана жарактуу. ТП берген уюм тарабынан белгиленген талаптарды же шарттарды аткарбаганда, колдонуу мөөнөтү аяктаганга чейин ал артка чакыртылып алынышы мүмкүн.

Эл аралык Федерация (ЭФ) ТП карата Уруксатты эл аралык деңгээлдеги спортчуларга (ЭФ аныктоосу боюнча), ЭФ Катталган тестирлөө пулуна кирген спортчуларга же эл аралык мелдештерге катышкан спортчуларга берет. ТП карата суроо-талап ЭФ суроо-талабынын формасына ылайык же ADAMS тутуму аркылуу таризделет.

Ири спорттук иш-чаранын уюштуруучусу

Эгерде тыюу салынган субстанцияларды же методдорду ири спорттук иш-чаралардын убагында колдонуу керек болсо (мисалы, Олимпиада оюндары, дүйнө чемпионаттары, Азия оюндары ж.б.), анда ТП карата Уруксатты ири спорттук иш-чаранын Уюштуруучусу берет.

РЕТРОАКТИВДҮҮ ТП

Өзгөчө кырдаалдарда спортчу тыюу салынган субстанция же метод пайдаланылгандан кийин ТП уруксат алышы мүмкүн. Ретроактивдүү ТП төмөндөгү учурларда берилиши мүмкүн:

- ✓ кечиктирилгис медициналык жардам көрсөтүүдө же ден соолугунун абалы кескин начарлаганда; же
- ✓ өзгөчө жагдайларга байланыштуу Спортчуда суроо-талап берүү үчүн, ал эми КТИде — суроо-талапты кароо үчүн жетиштүү убакыт же мүмкүнчүлүк болбогондо.

Ретроактивдүү ТП тариздөө үчүн спортчу ТП берүүнүн шарттарына шайкештикти ырастаган медициналык документтердин толук комплектине ээ болушу керек.

КӨҢҮЛ БУРУҢУЗ!

Спортчу допинг-контроль процедурасынан өтүү убагында ТП карата Уруксаттын көчүрмөсүн көрсөтүшү керек.

Организация
Объединенных Наций по
вопросам образования,
науки и культуры

При поддержке со стороны
**Фонда ЮНЕСКО для
искоренения допинга
в спорте**